

พัฒนาการส่งออกอย่างไรให้อยู่รอด ในโลกของการกีดกันทางการค้า

ดร. วีระชัย เตชะวิจิตร

ปัญหาอุปสรรคต่อการส่งออกและแนวทางแก้ไข

จากการสัมมนาที่จัดขึ้น เมื่อไม่นานมานี้ โดยสมาคมนักเรียนทุนรัฐบาล ผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณทั้งสิ้น 40 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย ท่านอาจารย์ ดร. เสนาะ อุนากุล ท่าน ร.มว. จิรายุ ผู้แทนระดับกรรมการกลางของสถาบันภาค เอกชนที่สำคัญ บริษัทส่งออกที่มีชื่อ และข้าราชการระดับสูงจากกรมและกระทรวง เกี่ยวข้อง ที่ประชุมได้สรุปปัญหาอุปสรรคต่อการส่งออกที่สำคัญไว้หลายข้อ ซึ่งได้แบ่งกลุ่มได้เป็น 3 กลุ่ม คือ ส่วนที่เกี่ยวกับภาครัฐบาล ภาคเอกชน และการตลาด ผมจึงขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ตลอดจนตั้งข้อสังเกตปัญหาอุปสรรคอีก 3 ข้อ โดยจัดไว้เป็นกลุ่มที่สี่ พร้อมแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ในการอภิปรายครั้งนี้ไว้ดังนี้

ก. ภาครัฐบาล

- อุปสรรค ข้อ 1. ขาดการประสานงานที่ดีพอ
2. ความไม่ไว้วางใจกันระหว่างรัฐบาลและ เอกชน
  3. ขาดแนวทางที่แน่นอนในการพัฒนาและสนับสนุนการส่งออก
  4. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการพัฒนาและสนับสนุนการส่งออก
  5. ไม่มีการกำหนดขอบ เขตของบทบาทรัฐบาลต่อการพัฒนา สนับสนุน และดำเนินการส่งออก
  6. ขาดการวางแผนล่วงหน้าของรัฐบาล
  7. การดำเนินการบางอย่างของภาครัฐบาล มีผลเสียต่อการพัฒนา การส่งออก

เสนอแก้ปัญหา ข้อ 1, 3, 4, 5, 6 และ 7 (ยกเว้นข้อ 2)

วิธีแก้ 1. ปรับปรุงองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการส่งออกใหม่ ให้มีประสิทธิภาพในการบริหารนโยบายการส่งออกโดยยึดแนวคล้ายการส่งเสริมการลงทุนคือ

- ตั้งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการส่งออกขึ้นมาสนับสนุน

คณะกรรมการพัฒนาการส่งออก

- ออก พรบ. การพัฒนาการส่งออกมารองรับนโยบายส่งออก
- ให้รวมอุตสาหกรรมและศูนย์พาณิชย์กรรมทั้ง 43 แห่ง ราชการถึง เลขานุการสำนักงาน
- ตั้ง Consultative advisory committee ซึ่งประกอบด้วยภาคเอกชนและรัฐให้คำปรึกษาต่อสำนักงานนี้
- ในขณะที่เดียวกันให้ตั้ง Technical Advisory Committee ขึ้นมาหลาย ๆ คณะไปตามสินค้าหลัก และตามปัญหาหลัก ให้คำแนะนำ Technique โดยตรงต่อคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก
- ยกระดับท่านประธานคณะกรรมการจากระดับรัฐมนตรีขึ้นเป็นรองนายกรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี
- ใน พรบ. ควรกำหนดอำนาจของประธานให้สูงไว้เพื่อแก้ปัญหาได้ทันที เช่น หากปัญหาฉุกเฉินออกคำสั่งให้ดำเนินแก้ปัญหาทันที แม้ว่าจะต้องแก้กฎหมายที่หลังให้สามารถว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภาคเอกชนมาช่วยบริหารงานพัฒนาการส่งออกในภาครัฐบาลได้ เป็นต้น
- รัฐฯ ควรมีเป้าหมายการส่งออกชัดเจนว่า จะทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้สินค้าเสียเปรียบ (หรือช่วยให้ได้เปรียบ) ในตลาดโลก โดย เน้นการลดต้นทุนและลดขั้นตอน เป็นหลัก

๒. ปรับปรุงระบบข่าวสารข้อมูลทาง เศรษฐกิจและการค้า ซึ่ง

หากปราศจากข้อมูลดี องค์กรจัดไว้ดีเพียงไรก็จะไร้ค่า

ระบบข้อมูลส่วนของรัฐฯ

- ยก เครื่องระบบข่าวสารของรัฐในต่างประเทศ โดยเน้นคุณภาพของข้อมูลและประสิทธิภาพของการสื่อสารของระบบ เข้าออกระหว่างรัฐต่อรัฐ และรัฐต่อ เอกชน
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการส่งออก เป็นผู้รับผิดชอบระบบข้อมูล และการแจกจ่าย

- การตั้ง Technical Advisory Committees ตาม
ที่เสนอในข้อ 1 และ เป็นแหล่งข้อมูลทางปฏิบัติที่ดีต่อ
คณะกรรมการพัฒนาการส่งออก

เสนอแก้ปัญหาคำข้อที่ 2 (และข้อที่ 4 ด้วย)

1. ส่งเสริมให้เกิดบริษัทมหาชนมากขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะได้มีส่วน
ในกำไรของบริษัท เอกชนนั้น ๆ ไม่ใช่ตกอยู่ในคนกลุ่มน้อย ครอบครัวนั้น ครอบครัว
นี้ วิธีการ ควร เน้น

- ส่งเสริมพัฒนาตลาดหลักทรัพย์
- ปรับปรุงระบบภาษีให้ยุติธรรม จนคนหนีภาษีเกิดความเลอะใจ
- เน้นอาชีพการตรวจสอบบัญชีให้ทำหน้าที่ที่ดีต่อสังคม

ข. ภาคเอกชน

อุปสรรค

1. ขาดข้อมูลด้านการตลาดและการวิเคราะห์สภาวะการตลาด
2. ขาดเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ
3. ขาดความรับผิดชอบ ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อส่วนรวมของ เอกชน
บางราย
4. ขาดความสามารถในการส่งออกของผู้ผลิตภายใน
5. อัตราดอกเบี้ยสูง ต้นทุนจึงสูง

เสนอแก้ปัญหาคำ ข้อ 1, 2, 3, 4

วิธีแก้

1. ควรส่งเสริมให้บริษัท เล็ก - กลาง ให้ เป็นบริษัทใหญ่ขึ้น และบรรดา
บริษัทใหญ่ให้ เป็นบริษัทมหาชน
  - บริษัทใหญ่ ที่มีฐานการเงินที่ดี จึงมีความสามารถและความสนใจ
ที่จะพัฒนาลงทุนในด้านระบบข่าวสารข้อมูล จัดตั้งแผนกวิเคราะห์
ตลาด เสาะหาโครงการเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาพัฒนาสินค้าให้
มีคุณภาพดีขึ้น
  - บริษัทใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทมหาชน จะมีความรับผิดชอบ
ต่อสังคมมากขึ้น มีความกังวล เรื่องชื่อเสียง ภาพพจน์ จะหลีกเลี่ยง
พฤติกรรมผิดศีลธรรม

- บริษัทใหญ่ มักจะมีแผนพัฒนาบุคลากร และมีการลงทุนว่าจ้างนักบริหารอาชีพ เข้ามาช่วยดำเนินงานแทนที่จะพึ่งเพียงเฉพาะลูกหลานของตนเอง เท่านั้น นักบริหารอาชีพก็มีเวทีได้แสดงฝีมือด้วย มิต้องหนีไปทำมาหากินในต่างประเทศ สร้างความเจริญให้คู่แข่งของประเทศไทย

2. ควรเร่งพัฒนาตลาดหลักทรัพย์ โดย

- ปรับระบบภาษีให้ยุติธรรม ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ถือว่ามีภาษีได้ก็หนีไป เพราะไม่ยุติธรรม
- เข้มงวดกวาดล้างมิให้มีการทุจริตในการซื้อขายหุ้น
- ให้ความสำคัญต่ออาชีพการตรวจสอบบัญชี ถือว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ควรพิจารณาใช้ศักยภาพที่ค่อนข้างจะพร้อมของบริษัท การค้าระหว่างประเทศ ที่ได้รับการส่งเสริมอยู่ในขณะนี้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด ในการแก้ไขปัญหา 4 ข้อแรก โดยการตั้งเงื่อนไขต่างๆ ให้เหมาะสมสนับสนุนให้เติบโตใหญ่ยิ่งขึ้น โดยพัฒนาจากความสามารถ เฉพาะสินค้าและขยายฐานออกไป

4. รัฐบาล ควร เปิดโอกาสและสนับสนุนให้เอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทการค้าของไทยรู้จักทำการค้าแบบทันสมัย เช่น การผสมผสานการแลกเปลี่ยนสินค้า การลงทุนในต่างประเทศ เพื่อสร้างอุปสงค์ให้สินค้าไทยและจัดสินค้าวัตถุดิบที่ถูกต้องและคุณภาพดี เข้ามาในประเทศไทย อีกทั้ง เป็นการหลีกเลี่ยงปัญหากำแพงภาษีที่ประเทศผู้นำ เข้าตั้งไว้สูง

เสนอแก้ปัญหาคำข้อที่ 5

- วิธีแก้
1. แก้ปัญหาคำข้อที่ 1 ถึง 4 ได้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจก็จะเกิดขึ้น ความเสี่ยงของการลดค่าเงินบาทน้อยลง การใช้จ่ายเกินงบประมาณ ก็จะลดน้อยลง เหล่านี้จะส่งผลให้ดอกเบี้ยลดลง

ค. การตลาด

- อุปสรรค ข้อ 1. ผลิตรักใหม่ เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ
2. ผลิตรักที่มีโอกาส แต่ไม่ได้รับการพัฒนา
3. ขาดการประชาสัมพันธ์สินค้าไทยอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สินค้าไทยบางประเภทคุณภาพต่ำ

เสนอแก้ปัญหาข้อ 1 ถึง 4

- วิธีแก้
1. หลีกเลี่ยงการคุ้มครองอุตสาหกรรมทารก
    - รัฐฯ ต้องกำหนดระยะเวลาที่อุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า จะได้เกิดการปรับปรุงควรให้มีการแข่งขัน เพื่อจะได้เกิดการปรับปรุงคุณภาพสินค้าให้ดีขึ้น จนถึงขั้นส่งออกได้
  2. ส่งเสริมให้มีบริษัทใหญ่ ๆ เกิดขึ้น และผลักดันให้เป็นบริษัทมหาชนเท่าที่จะทำได้ เพราะบริษัทเล็ก ๆ นั้น มีกำลังเงินน้อย ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ไม่มีศักยภาพและงบประมาณที่จะมาพัฒนาค้นคว้าประชาสัมพันธ์ เพื่อระยะยาว บางครั้งจำเป็นต้องฉาบฉวยไม่สู้ห่วงชื่อเสียง การส่งเสริมบริษัทใหญ่ ๆ นั้น มิใช่ส่งเสริมให้มาสู้กับบริษัทขนาดเล็กหรือขนาดกลาง แต่เป็นการสนับสนุนให้ไปต่อสู้กับบริษัทการค้าระหว่างประเทศของต่างประเทศคู่แข่งต่างหาก นั้นหมายความว่า การส่งเสริมการส่งออกโดยผู้ส่งออกรายเล็ก รายกลาง ก็ยังควรเดินหน้าต่อไป
  3. ควรปรับปรุงคณะกรรมการพัฒนาการส่งออกตามที่เสนอในภาค ก. เพื่อจะได้สามารถแก้ไขปัญหาด้านการตลาดได้อย่างฉับพลันและมีประสิทธิภาพ

ง. อื่น ๆ

- อุปสรรค 1. กำลังซื้อของต่างประเทศลดน้อยลง

วิธีแก้ ให้ความสำคัญของ Countertrade

- ควรสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้ความสามารถในการทำ Countertrade จากบริษัทต่างชาติที่มีขายไปทั่วโลก สู่บริษัทการค้าของไทย
- ผลักดันสินค้าออกโดยนำไปแลกเปลี่ยนหรือโครงการที่เรานำเข้า มา ทั้งนี้ เพื่อทดแทนการส่งออกแบบปกติที่ลดน้อยลง

อุปสรรค 2. ประเทศคู่ค้าต่างวิ่งเข้าหามาตรการปกป้องตัวเอง (trade barrier) โดยการจำกัดการนำเข้า

วิธีแก้ 1. พิจารณาโครงสร้างภาษีการนำเข้าของ เขาดูว่าการไปตั้งโรงงาน ประกอบชิ้นส่วนหรือการแปรสภาพขั้นสุดท้ายในประเทศของเขาจะทำให้เรานำเข้าสะดวกไหม

2. พิจารณาระบบโควต้าดูว่า การไปตั้งโรงงานในประเทศที่สามที่ไม่มีข้อจำกัด เรื่องโควต้าจากประเทศตลาด หรือประเทศที่สามที่ใช้โควต้าไม่หมดจะช่วยผลักดันสินค้าออกจากเมืองไทยได้หรือไม่

อุปสรรค 3. ข้าราชการบางคนในระดับล่างมักจะกล่าวว่าพ่อค้าเอกชนจะรวยเกินไป ใครขอส่วนแบ่งบ้าง พ่อค้าเห็นโอกาสซื้อความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ จึงให้ค่าน้ำร้อนน้ำชาจน เป็นภยันอกระบบ ที่มีตัวเลขสูงมาก ต้นทุนสูงเพิ่มภาระในการส่งออก โดยที่รัฐฯ ก็มิได้มีอะไรเข้าคลัง

วิธีแก้ ปรับเงินเดือนของข้าราชการและของลูกจ้างในภาค เอกชนให้ใกล้เคียงกัน โดยจัดประสิทธิภาพในการทำงานให้เท่ากัน เช่น ลดคนที่เกินออก ปรับเงินบำเหน็จ เงินบำนาญ ให้มาในรูปของ เงินเดือนมากขึ้น ปรับระบบภาษีให้เป็นธรรม คนจะได้จ่ายภาษีในระบบมากขึ้น ลดจ่ายภยันอกระบบ เนื่องจากสังคม เริ่มประณามการหนีภาษีและ การรับจ่ายใต้โต๊ะ

หมายเหตุ : พิมพ์เผยแพร่เนื่องในการอภิปรายในโอกาสครบรอบ 25 ปี

บัณฑิตศึกษา สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

27 มิถุนายน 2529